

Nr 24.

Av herr **De Geer**, *angående utfärdande av nya bestämmelser beträffande väg- och broarbetens planering m. m.*

Det alltjämt i stor skala pågående ombyggnad och förbättrandet av landets vägnät uppskattas och värderas nog i allmänhet av landets befolkning. Samtidigt som man gillar den storartade utvecklingen av vägväsendet, framkommer emellertid ofta nog så häftig kritik. Man talar om det stora »slöseriet» med vägmiljonerna o. s. v. Är då denna kritik berättigad? Nej: i stort sett är den utan tvivel oberättigad och oftast beroende på okunnet om vägväsendets speciella förhållanden. För att få klarlagt om och på vad sätt det kan brista beträffande de stora väganslagens rätta användning vore angeläget genom en statlig undersökning få en belysning av vissa för vägväsendet gällande regler och bestämmelser och få klarhet om, huruvida icke en del nya bestämmelser nu vore behöfliga till gynnande av bästa ekonomiska resultat. En sådan undersökning borde göras grundlig, men läggas så, att snabbt resultat kunde ernås.

I det följande skola antydas vissa bestämmelser och direktiv, som möjligen skulle vara av värde få genomförda, och vars verkningar sannolikt skulle visa sig medföra ökad ekonomisering med vägskatterna och sålunda bidra till att undanröja eventuellt befintliga skäl till kritik.

Intagning till allmänt underhåll av enskilda vägar sker enligt mycket varierande villkor i olika delar av landet. Nya, klara och mera ensartade bestämmelser på detta område skulle medföra ej blott ökad ordning och reda, utan även stora ekonomiska fördelar för staten, vägdistrikten och de enskilda väghållarna, vilka senare numera ofta ha alltför höga vägunderhållskostnader. Möjligt är dock, att denna viktiga fråga kan komma att klarläggas redan genom nu pågående statlig utredning.

Igångsättande av allmän vägs ny- eller ombyggnad borde icke få ske, förrän alla vägföretaget tillhörande avtal om *jordlösen* blivit träffade. Stora förluster vållas ej sällan det allmänna därigenom, att vägföretag igångsättas innan nyssnämnda detalj blivit nöjaktigt ordnad. Jordägarna skulle också ha fördel därav, att jordlösenfrågorna bleve ordnade i ett sammanhang. Uppskov med igångsättande avses dock givetvis icke för sådana fall, då frivilliga avtal ej kunna träffas utan jordlösen måste ordnas genom expropriation eller enligt lagen om vägrätt.

Man klagar allt som oftast över för stor »*rätlinjighet*» vid nya vägars utbyggande. Klagomålen äro för visso oftast dåligt grundade. Förnekas kan dock ej, att vissa vägar blivit utförda med tillbakasettande dels av jordägarnas berättigade intressen dels av verkligt ekonomiska synpunkter. Ut-

över de direktiv, som på senare åren utgivits, behövdes i denna sak ytterligare, modererande bestämmelser.

Ett ganska vanligt påstående är, att *bygdevägarna* (alltså ej de större huvudvägarna) *rätas och breddas alltför kraftigt* och med större kostnader, än landet har råd till. Utan tvivel ha dessa påståenden visst fog för sig. Bygdevägarna kunde säkerligen mer än som sker behållas som enkla, men dock jämförelsevis goda förbindelseleder emellan byar och gårdar. Mindre breddningar och rätningar av de farligaste kurvorna vore ofta tillfyllest. Vi ha ej råd att mera allmänt följa rådande tendens att ombygga alla landsbygdens vägar i högre grad än trafikintensiteten rättvisligen fordrar. På detta område är det knappast vägstyrelserna i allmänhet, utan fastmer vissa fackmän och upprättare av byggnadsplaner, som visa sig vara alltför »bredspårigt» lagda!

Själva *byggnadsättet* vid vägarbeten har under senare åren ej så sällan varit överdrivet kraftigt och sålunda för kostbart. Så torde t. ex. användandet av packsten icke alltid varit fullt motiverat med hänsyn till förekommande trafik.

Under den svåra arbetslöshetsperioden har man varit *nödsakad igångsätta* väg- och brobyggnader i alltför stor utsträckning, *innan för ändamålet avsedda medel funnits tillgängliga*. Arbetena ha gjorts på förskott med åtföljande stor skuldsättning av vägdistrikten. Omständigheterna ha framtvungit nyssnämnda förhållanden. Nu, då arbetslösheten ej längre är så överväldigande, vore synnerligen önskvärt, att direktiv snarast utfärdades med föreskrift, att ny- och ombyggnader av vägar och broar ej finge igångsättas förrän vid tidpunkt, då avsedda statsbidrag vore tillgängliga för utbetalning. Statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet synes enligt uttalande i årets statsverksproposition också med gillande omfatta denna sistnämnda synpunkt angående väg- och broarbetens igångsättande.

Till minskande av kostnaderna för vägunderhållet gynnar staten numera utförandet av s. k. halvpermanenta beläggningar. Detta är också säkerligen välbetänkt och önskvärt under förutsättning givetvis, att lämpliga beläggningar användas och sådan beräkning av kostnaden sker, att verklig besparing i underhållskostnad vinnes. De flesta beläggningsarbetena utföras av särskilda entreprenörer, under det dylika arbeten i vägstyrelsernas »egen regi» mindre ofta förekomma. I kanske flertalet fall är dock sannolikt, att stora besparingar skulle erhållas, om utförandet av halvpermanentningar gjordes av de numera förstörade vägdistrikten under egen regi. En förutsättning härför måste dock vara, att vederbörande distrikt har till förfogande kompetent arbetsledning.

Nyare bestämmelser rörande kostnadsberäkning och planering av vägföretag vore säkerligen av fördel få utfärdade. Enligt nu gällande system utarbetas ofta de dyrbara förslagen så tidigt, att de kanske hinna bli omoderna och måste för dryga kostnader helt omarbetas, innan vederbörande företag kan bringas till utförande. Mera ekonomiskt och praktiskt vore, om sådana bestämmelser infördes, att först endast en enklare, billig, ungefärlig plan upprättades och förelades vägstämman till förberedande övervägande.

När sedan företaget blir moget till förverkligande, medel blivit anvisade o. s. v., kunde med fördel definitiv, grundlig plan upprättas, varvid bl. a. noggrann undersökning skulle göras beträffande förekomst av berggrund, mossmarkers beskaffenhet o. s. v. Stora extra kostnader ha med nuvarande system flerstädes vållats därigenom, att vid planernas uppgörande förrättningsmännen ej ansett sig skyldiga genomföra tillräckliga markundersökningar. I samband med eventuella nya bestämmelser rörande sättet för upprättande av planer och kostnadsberäkningar vore mycket önskvärt samtidigt få upprättat nya praktiska och väl avvägda taxor för förrättningsmännen.

Under hänvisning till de synpunkter, som här ovan framhållits, hemställes,

att riksdagen ville besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslå, att nya bestämmelser snarast måtte utfärdas beträffande väg- och broarbetens planering, byggnadssätt, villkor för arbetens igångsättande m. m., allt avseende ökad sparsamhet och förbättrad, ekonomisk användning av de medel, som ställas till vägväsendets förfogande.

Stockholm den 13 januari 1936.

Aroid De Geer.
